

Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta

Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunnan on pyytänyt meitä asiantuntijoiksi antamaan lausunnon oikeustieteen tohtori Emilia Korkea-ahon kelpoisuudesta ja ansioista professorin tehtävään, jonka alana on eurooppaoikeus ja lainsäädäntötutkimus. Tehtävä on hyväksytty täytettäväksi kutsumismenettelyllä. Asiantuntijoita on pyydetty lausunnossaan arvioimaan erityisesti kutsuttavaksi ehdotetun tieteellistä kelpoisuutta ja ansioita. Lausunnosta tulee käydä ilmi, onko kutsuttavaksi ehdotettu asiantuntijoiden käsityksen mukaan kiistatta kelpoinen tehtävään. Esitämme lausuntonamme seuraavan.

OTT Korkea-ahon arvioitava tieteellinen tuotanto

OTT Korkea-aho on yksilöinyt kymmenen arviointiin valittua julkaisuaan. Tämä arvio keskittyy siten näihin julkaisuihin, joista yksi on monografiamuotoinen väitöskirja ja muut artikkelia. Korkea-ahon koko tieteellisen tuotannon pääpaino on selvästi artikkelimuotoisissa julkaisuissa. Siihen kuuluu oikeustieteellisen väitöskirjan lisäksi yli kolmekymmentä vertaisarvioitua tieteellistä artikkelia ja kymmenkunta vertaisarvioimatonta artikkelia, minkä lisäksi hän on ollut yhtenä toimittajana neljässä artikkelijulkaisussa.

Perusproblematiikka väitöskirjassa *Adjudicating New Governance. Deliberative Democracy in the European Union*. Routledge 2015. (256 pp.) kohdistuu EU:n tuomioistuinten tai yleisemmin tuomiovallan käytön ja uusien hallinto- ja sääntelymuotojen (New Governance) väliseen suhteeseen. Kirjoittajan mukaan uudet hallinto- ja sääntelymuodot eivät välttämättä heikennä tai kavenna EU-tuomioistuinten toimivaltaa, vaan ne pikemminkin vahvistavat sitä ja tukevat tuomiovallan tehokasta käyttöä. Tämä tutkimuksen lähtökohta on varsin kiinnostava ja samalla vakiintunut näkemystä vahvasti problematisoiva, sillä yleensä uusien hallinnointitapojen ja sääntelymuotojen laajentuvan käytön on arvioitu muodostavan tuomioistuinten valvonnan suojatun toiminta-alueen ja siten marginalisoivan tuomioistuinten roolia.

Tutkimuksen yleistä lähtökohtaa tuetaan kolmella konkreettisella ja empiirispainotteisilla tapaustutkimuksella, joiden keskeinen huomio kohdistuu uusiin sääntelyyn ja hallinnoinnin muotoihin sekä EU-tuomioistuinten tuomiovallan käyttöön ja sen rajoitteisiin. Kaikki tapaukset liittyvät EU:n ympäristösääntelyn toteuttamiseen ja ne kohdistuvat ympäristöulottuvuuteen EU:n 2020-strategiassa, kemikaaliasetuksen toimeenpanoon Euroopan kemikaaliviraston toiminnassa ja vesipuitte-direktiivin yleiseen implementointistrategiaan.

Tapaustutkimukset tukevat osuvasti ja monipuolisesti tutkimuksen kahta päähavaintoa. Ensinnäkin tuomiovallan käytön ja tuomioistuinvalvonnan merkitys on näillä uuden sääntelyn ja hallinnoinnin aloilla varsin merkittävä, joskin tuomioistuimen rooli on samalla muuttunut. Väitöskirjan julkaisemisen jälkeinen oikeuskäytäntö tukee selvästi tätä johtopäätöstä. Tätä muutosta arvioidaan ja analysoidaan deliberatiivisen demokratian avainkäsitteitä hyväksikäyttäen. Toiseksi myös lainsäädännön merkitys on tapaustutkimusten mukaan suurempi uusien sääntelymuotojen ja hallinnointitapojen toteuttamisessa kuin yleisesti on totuttu otaksumaan. Tätä näkökohtaa analysoidaan etenkin pehmeän ja kovan sääntelyn vuorovaikutuksen näkökulmasta asettamalla niitä vastakkain toisilleen ja korostaen samalla pehmeän sääntelyn faktista merkitystä tuomioistuinvalvonnan ja vastuullisuuden tehosteena.

Tutkimustehtävä on kunnianhimoinen ja rohkeakin. Väitöskirja liikkuu vaivattomasti useilla EU-oikeuden osa-alueilla, joista voidaan mainita ainakin EU:n ympäristö-, prosessi-, hallinto-, valtiosääntö- ja sopimusoikeudellinen sääntely. Tutkimuksen rungon muodostavat tapaustutkimukset, jotka kaikki liittyvät EU:n ympäristösääntelyn toteuttamiseen. EU-oikeudellisen sääntelyn ydinkysymysten tarkasteluun liittyy kiinteästi oikeus- ja sääntelyteoreettinen analyysi, jolla on epäilemättä sovellutusarvoa koko EU-oikeuden alueella. Teoreettinen analyysi on myös omiaan rikastuttamaan tutkimustuloksia ja lisäämään sen kiinnostavuutta. Kirjoittaja pystyy toteuttamaan tutkimustehtävänsä vakuuttavasti argumentoiden ja samalla EU-oikeudellista tutkimusta uudistaen.

Korkea-ahon artikkelit on lähes poikkeuksetta julkaistu johtavissa eurooppalaisissa tieteellisissä aikakauslehdissä (European Public Law, Yearbook of European Law, German Law Journal Common Market Law Review) tai johtavien tieteellisten kustantamoiden (Oxford University Press, Cambridge University Press, Hart Publishing, Edward Elgar) julkaisuissa. Artikkelituotannon selvä painopiste kohdistuu aivan viime vuosiin, sillä artikkeleista on tänä vuonna julkaistu kymmenen ja ensi vuonna julkaisua odottaa kolme artikkelia.

Artikkelien painopisteet sijoittuvat lähinnä EU-oikeudellisen sääntelyn peruskysymyksiin, lobbaustoiminnan puitteisiin ja EU-tuomioistuinten toimivaltaan. Sääntelyteoreettisia näkökohtia hyväksikäyttäen analysoidaan erilaisia konkreettisen sääntelyn ongelmia ja vaihtoehtoja etenkin artikkelissa *Legal Interpretation of EU Framework Directives: A Soft Law Approach* (European Law Review 2015, 70-88). Tutkimusproblematiikka siinä samoin kuin artikkelissa *National Courts and European Soft Law: Is Grimaldi Still Good Law?* (Yearbook of European Law 2018, 470–495) sekä yhdessä muiden kanssa kirjoitettussa artikkelissa *Whatever-Law’ and Teenage Member States? The National Reception of EU Soft Law and How to Study it*. In EU Soft Law in the Member States: Theoretical Findings and Empirical Evidence (Hart Publishing 2021, 59–78) kiinnittyy monipuolisesti ja -tasoisesti etenkin pehmeän ja kovan oikeuden vuorovaikutukseen EU-sääntelyä muodostettaessa ja toteutettaessa.

Yhdessä Päivi Leino-Sandbergin kanssa kirjoitettu artikkeli *Who Owns the Information Held by EU Agencies? Weed Killers, Commercially Sensitive Information and Transparent and Participatory Governance* (Common Market Law Review 2017, 1059–1092) kohdistuu oivaltavasti EU:n julkisuussääntelyn soveltamisen kannalta keskeiseen ja hyvin ajankohtaiseen problematiikkaan tavalla. Artikkelin osoittaa myös varsin hyvää EU-oikeuden oikeusdogmaattisen analyysin ja argumentoinnin hallintaa.

Viisi Korkea-ahon arvioitavaksi valitsemaa artikkelia kohdistuvat lobbaustoimintaan erityisesti EU-lainsäädännön tuottamisessa. Näistä neljä on laadittu ensisijaisesti EU:n lainsäädäntötoiminnan näkökulmasta: *A Right to Lobby? Comparing Constitutional Discourses in the US and the EU* (Columbia Journal of European Law 2021, hyväksytty julkaistavaksi), *Legal Lobbying: The Evolving (but Hidden) Role of Lawyers and Law Firms in the EU Public Affairs Market* (German Law Journal 2021, 65–84) ja *‘Mr Smith Goes to Brussels’. Third Country Lobbying and the Making of European Law and Policy* (Cambridge Yearbook of European Legal Studies 2016, 45–68). Oman kiinnostavan ja laadullisen lisän lobbauksen analyysiin ja arviointiin tuo pohjoismainen näkökulma, jota käsittelee artikkeli *Sunday Dinners and Hot Baths in a ‘Wild Wild North’. The Nordic Discussions on Lobbying Laws and Implications for the EU Transparency Agenda* (European Public Law 2021, 355–382).

Nämä viisi lobbaukseen keskittyvää artikkelia perustuvat vakuuttavaan ja cutting edge -laatuiseen eurooppaoikeudelliseen tutkimukseen. Artikkeleissa raportoitu tutkimus pureutuu itsenäisesti myös EU-oikeuden legitimitetin kannalta keskeiseen problematiikkaan. Artikkelit ovat pääosin tältä vuodelta, ja ne osoittavat erinomaista tutkimuksellista aktiviteettia eurooppaoikeuden ja lainsäädäntötutkimuksen keskeisellä osa-alueella.

Tiettyinä, Korkea-ahon pätevyysarvioon vaikuttamattomana tutkimuksellisenä rajoituksena voi kuitenkin pitää tutkimuksellisen viitekehyksen, kysymyksenasettelujen ja lähdeaineiston rajoittumista lähes yksinomaan englanniksi julkaistuun ja pääosin anglosaksisissa yliopistoissa tehtävään tutkimukseen. Tukeutuminen laajemmin myös esimerkiksi saksalaiseen ja ranskalaiseen julkisoikeudelliseen ja eurooppaoikeudelliseen doktriiniin olisi syventänyt kysymyksenasetteluja ja auttanut paremmin ymmärtämään unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä esimerkiksi tuomioistuinvalvonnan edellytyksistä ja ulottuvuudesta.

Yleisarvio

OTT Emilia Korkea-ahon laaja-alainen tieteellinen tuotanto kohdistuu useisiin eurooppaoikeuden ja lainsäädäntötutkimuksen keskeisiin kysymyksiin. Siinä on analysoitu erityisesti Euroopan unionin toteuttamaa sääntelyä ja sen uusia oikeudellishallinnollisia muotoja, sääntelyn toteuttamistapojen muuttumista, sääntelyyn kohdistuvan tuomioistuinvalvonnan tehokkuutta, EU:n sääntelytoiminnan menettelyllisiä puitteita sekä sääntelyinstituutioiden toiminnan oikeudellisia ja ei-oikeudellisiä puitteita.

Arvioitavaksemme on yksilöity pääosin OTT Emilia Korkea-ahon uusinta tuotantoa. Sen sisältämä analyysi on moniulotteista, laaja-alaista, syvälleluotaavaa ja oivaltavaa. Siihen sisältyy sekä problematisoiva että konstruktiiivinen dimensio, joita tutkimuksen teoreettispainotteinen perusvire varsin hyvin tukee. Arviointimme kohteena ollut tutkimus on laadullisesti varsin korkeatasoista, ja sen taustalla on tukeva eurooppaoikeuteen ja lainsäädäntötutkimukseen kohdistuva tuotanto. Korkea-ahon tuotanto on tieteelliseltä tasoltaan epäilemättä eurooppaoikeuden alalla huippuluokkaa. Hän on lisäksi osoittanut vakuuttavaa kykyä ohjata vaativaa kansainvälistä tutkimusprojektia ja hankkia sille rahoitusta.

OTT Emilia Korkea-aholla on arviomme mukaan monipuoliset ja perusteelliset tiedot sekä eurooppaoikeuden että lainsäädäntötutkimuksen alalla. Hän on tieteellisillä julkaisuillaan vakuuttavasti osoittanut kykynsä itsenäiseen ja korkeatasoiseen tutkimustyöhön. Hän on kiistatta kelpoinen eurooppaoikeuden ja lainsäädäntötutkimuksen professorin tehtävään.

Helsinki, 26. elokuuta 2021

Niilo Jääskinen
dosentti

Olli Mäenpää
professori